

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 5. septembrī
(OR. en)

12012/22

ENER 415

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	ļespējamie ārkārtas pasākumi augsto enerģijas cenu mazināšanai – viedokļu apmaiņa

Gatavojoties Transporta, telekomunikāciju un enerģētikas padomes ārkārtas sanāksmei 2022. gada 9. septembrī, pielikumā ir pievienots prezidentvalsts sagatavots informatīvs dokuments par minēto tematu.

Iespējamie ārkārtas pasākumi augsto enerģijas cenu mazināšanai

Prezidentvalsts informatīvs dokuments

Ievads un vispārīga informācija

Augošās enerģijas cenas un ārkārtējais svārstīgums, ko izraisīja pastāvīgie piegādes samazinājumi no Krievijas, tostarp nesenā *Nord Stream 1* cauruļvada darbības pilnīgā pārtraukšana uz nenoteiktu laiku, un neprovocētais iebrukums Ukrainā, ir ietekmējuši tirgus, jo īpaši gāzes tirgu. Augstās enerģijas cenas un svārstīgums veicina inflācijas pieaugumu un nopietni ietekmē visus uzņēmumus un patērētājus, tostarp, bet ne tikai, visneaizsargātākās, enerģētiski nabadzīgās mājāsaimniecības un arvien vairāk arī mājāsaimniecības ar vidējiem ienākumiem. Turklāt elektroenerģijas ražošanas jauda ES ir bijusi ievērojami zemāka nekā parasti, cita starpā galvenokārt tādu faktoru dēļ kā kodolenerģijas nepietiekamība dažās dalībvalstīs, Eiropas hidroenerģijas ražošanas samazināšanās, zems Reinas un citu upju līmenis, kas ietekmē ogļu transportēšanu, kā arī nelabvēlīgi vēja apstākļi. Nepietiekama elektroenerģijas ražošana no šiem enerģijas avotiem ietekmē pieprasījumu pēc gāzes.

Šādā situācijā ir ļoti svarīgi izvērtēt tirgus attīstību un apzināt iespējamus pasākumus, kas dotu iespēju novērst augstās elektroenerģijas cenas, ko rada augstās gāzes cenas. Papildus Komisijas 2021. gada oktobra rīkkopai un pamatojoties uz maijā publicēto *REPowerEU* plānu, dalībvalstis jau ir pieņēmušas dažādus pasākumus, lai mazinātu ietekmi valsts līmenī, taču, tā kā situācija tirgū pasliktinās, sociālie partneri aicina ātri ieviest ES mēroga risinājumus, kas mazinātu negatīvo ietekmi uz Eiropas tirgiem. Ir skaidrs, ka gaidāmā apkures sezona būs pārbaudījums ES enerģijas tirgus noturībai.

Pēdējā laikā jauns izaicinājums ES iekšējā tirgū ir likviditātes problēmas saistībā ar elektroenerģijas tirdzniecību, radot spiedienu uz tirgus dalībniekiem saistībā ar riska ierobežošanas pozīcijām.

Dienas cenu svārstības dažkārt ir radījušas ievērojamu drošības rezerves noteikšanas prasību pieaugumu regulētā tirgū tirgotiem nākotnes līgumiem. Tāpēc arvien lielākam skaitam uzņēmumu ir gandrīz neiespējami saglabāt savas riska ierobežošanas pozīcijas atvērtas, kas izraisa to aiziešanu no nākotnes līgumu tirgiem. Zemāks līdzdalības līmenis nākotnes līgumu tirgos samazina likviditāti šajos tirgos, kas, savukārt, saasina cenu svārstīgumu un rada apburto loku.

Iepriekš minēto jautājumu risināšanai dalībvalstis ir ieviesušas dažādus valsts pasākumus. Lai turpinātu risināt izaicinājumus ES līmenī, var apsvērt turpmāk minētās iespējas.

Apsvērtās iespējas

A) Gāzes cenas ietekmes uz elektroenerģijas cenu atsaistīšana/ierobežošana

- Uz laiku noteikt cenu griestus elektroenerģijas ražošanā izmantotās gāzes cenai;
- uz laiku noteikt cenu griestus no konkrētām jurisdikcijām importētas gāzes cenai;
- uz laiku izslēgt elektroenerģijas ražošanu no gāzes no izdevīguma secības principa un cenu noteikšanas elektroenerģijas tirgū.

B) Palielināt likviditāti tirgū

- Sniegt tūlītēju atbalstu kredītlīnijas veidā tirgus dalībniekiem, kuri saskaras ar ļoti lieliem drošības rezerves pieprasījumiem, tostarp konkrēts risinājums Eiropas līmenī, piemēram, ar ECB starpniecību;
- grozīt tirdzniecības noteikumus enerģijas biržās, piemēram, uz laiku grozīt regulatīvās prasības attiecībā uz nodrošinājumu elektroenerģijas tirdzniecībā, tostarp pārskatīt automatiskas maksimālo cenu korekcijas;
- uz laiku apturēt Eiropas elektroenerģijas atvasināto instrumentu tirgu darbību; vai noteikt konkrētus cenu diapazonus regulētā tirgū tirgotu nākotnes līgumu tirdzniecībai.

C) Koordinēti elektroenerģijas pieprasījuma samazināšanas pasākumi

- Paredzēt pieprasījuma samazināšanas pasākumus elektroenerģijas nozarē, piemēram, līdzīgi koordinētiem pieprasījuma samazināšanas pasākumiem gāzes nozarē, kurus pieņēma 2022. gada jūlijā.

D) Inframarginālo elektroenerģijas ražotāju ieņēmumu ierobežošana un izmantošana

- Uz laiku ierobežot ieņēmumus, ko gūst inframargināli ražotāji, un tos izmantot, lai mazinātu augsto enerģijas cenu spiedienu uz patērētājiem, vienlaikus saglabājot nemainīgu vairumtirdzniecības cenu.

E) ES ETS sistēmas ietekme

- Izvērtēt iespējas, kā izmantot ES ETS, lai risinātu pašreizējās augstās elektroenerģijas cenas, un nodrošināt, ka Padome gūst strauju progresu virzībā uz vienošanos par atveseļošanas un noturības plānu *REPowerEU* sadaļām, tostarp iespēju izmantot kvotas no tirgus stabilitātes rezerves.

Visos attiecīgajos turpmākajos intervences pasākumos būtu jāievēro šādi ES enerģētikas politikas pamatprincipi un ar tiem saistītie mērķi:

- būtu jā saglabā elektroenerģijas un gāzes piegādes drošība Eiropas līmenī;
- būtu jā saglabā iekšējais enerģijas tirgus un ar to saistītie ieguvumi;
- pasākumiem nevajadzētu izraisīt gāzes patēriņa pieaugumu, ne arī apdraudēt centienus samazināt gāzes patēriņu Eiropā;
- reakcijai vajadzētu būt viegli īstenojamai un koordinētai visā ES;
- pasākumiem būtu jā mazinā ietekme uz patērētāju enerģijas rēķiniem;
- būtu jā nodrošina atbilstība Eiropas zaļā kursa mērķiem un tā īstenošanai.

Iepriekš minētās ārkārtas pasākumu iespējas ir paredzētas tūlītējai reaģēšanai uz pašreizējo ārkārtas situāciju. Tomēr mums būtu jāturpina apspriest iekšējā enerģijas tirgus struktūras sistēmisku uzlabošanu, lai tā būtu labāk sagatavota līdzīgiem tirgus apstākļiem nākotnē. Šāds uzlabojums ir pienācīgi jāapsver, pamatojoties uz rūpīgu analīzi un ietekmes novērtējumu, un jāņem vērā pakāpeniska dekarbonizētā enerģijas tirgus īstenošana nākotnē.

Jautājumi:

- 1. Vai piekrītat, ka ir svarīgi, lai ES mēroga pasākumi, ko ierosinās Komisija, tiktu pieņemti savlaicīgi līdz nākamajai apkures sezonai? Ja jā, tad kura no izklāstītajām vai alternatīvām iespējām būtu jāīsteno?*
 - 2. Kādus konkrētus instrumentus Jūs uzskatāt par piemērotiem, lai ātri atrisinātu iepriekš minētās problēmas?*
-